

БАТЫР САХАБАЛАРДЫҢ БІРІ - УКАША АТА

Нуридинов Нурсултан Бакиталиевич

Шыршық мемлекеттік педагогика университеті

Қазақ тілі және әдебиет бағыты I курс студенті

E-mail: na4onur@gmail.com

Ғылыми жетекшісі: **Байзақов Жандос Абдазимович**

АННОТАЦИЯ

Атағы шыққан сахабалардың бірі, дін таратушы, суға салса батпайтын, отқа салса жанбайтын әулие. Соғыста ешбір жеңіліс көрмеген, батыр сахаба. Өзі өлсе де аты осы күнге дейін өлген жоқ. Дін тарату жолында өз үлесін аямаған жан. Тірі кезінде біршама жорықтарда қатысып, жеңістерімен ислам діні тарауында еңбегін қосқан батыр. Алдына қойған мақсаты жолында ешбір тосық пен дауларға қарамаған. Дұшпандарын өз батырлығы және қайтпастығымен қорқыта алған. Дегенмен, Ислам діні дұшпандарының қорқатындай бар еді. Өйткені, Укаша ата жорыққа шықса болды жеңбегенше оралмаған. Оның есімін естігенде дұшпандар ойлана қалатын.

Кіліт сөздер: Сахаба, дін таратушы, құдық, сыр, бата, тылсым дүние, қабір, әулие, дұға, періште.

ABSTRACT

One of the famous Companions, a preacher of religion, a saint who does not sink in water and does not burn in fire. Brave sahaba who never lost any battle. Although he died, his name has not died to this day. A person who contributed a lot in spreading religion. During his lifetime, he participated in some campaigns, and with his victories he contributed a lot to the spread of the Islamic religion. He overcame any obstacles and difficulties on the way to the goal he set for himself. He was able to scare his enemies with his heroism and ferocity. The enemies of Islam had good reasons to fear him. After all, if the grandfather Ukasha went on a campaign, he did not return until he won. When they heard his name, the enemies would panic.

Keywords: Companion, a preacher of religion, the well, secret, blessing, mysterious word, the grave, saint, prayer, an angel

КІРІСПЕ БӨЛІМ

Ислам дінінің негізін салушы Һашим әулетінен шыққан Мұхаммед ибн Абдуллаһ ибн Абдуль-Муталлиб (Аллаһтың оған салауаты мен сәлемі болсын).

Нашим әулеті арабтардың Құрайш тайпасының бір бөлігі. Пайғамбарымыз (с.ғ.с) уағыздауын бастамай тұрып та пұттарға табынбаған. Аллахқа құлшылық қылып, Рамазан айында Нұр тауындағы Хира үңгіріне баратын. Ең алғашқы аянды да сол жерде алған. Пайғамбарымызға (с.ғ.с) ең алғашқы болып әйелі Хадиджа (Хадиша) р.а және көкесінің ұлы Әли ибн Әбу Талиб р.а, сосын ең жақын досы Әбу Бәкір р.а сеніп, иман келтіреді. Сосын біртіндеп адамдар қате жолдан тұра жолға өте бастайды. Бұны көрген көпқұдайшылар ислам дінін хақ деп біліп ерген жандарды азаптап, оларды қинай бастайды. Олардың бастарын шауып, құлақтары мен көздерін ойып алатын болған. Ислам дінін жақтаушылар біршама көбейген соң, көпқұдайшылармен күрестер бастала бастайды. Сол күрестерде Пайғамбарымызға (с.ғ.с) өзінің сенім білдірген, ислам дінін өз еріктерімен қабылдаған және ислам дінінің таралуына үлестерін қосқан жандар - сахабалар болатын. Сол сахабалардың бірі — Үкаша ата.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Үкаша Ата - шамамен VII ғасырда өмір сүрген, ардақты Пайғамбарымыз Мұхаммедтің (с.ғ.с) көзін көрген сахабалардың бірі. Пайғамбарымызбен (с.ғ.с) талай жорықтарға қатысқан. Аңыз бойынша Үкаша атаның жауырында нұрлы мөрі болған деседі. Пайғамбарымыздың (с.ғ.с) өзі бата беріп, нұрлы алақанымен мөр басқан дейді. Сондықтан „суға салса батпайтын, отқа салса жанбайтын“ қасиетке ие болған дейді. Осы қасиетінің арқасында талай жорықтарда жеңіске жеткен. Сосын Пайғамбарымыз (с.ғ.с) ислам дінін тарату мақсатында сахабаны басқа елге жөнетпекші болады. Сонда Үкаша ата „Қай жерде өлсемде, өлігім сізбен бірге жерленсе екен деген арманым бар“ — депті. Мұны естіген Пайғамбарымыз (с.ғ.с) қолын жайып Алладан осы тілектің орындалуын сұрапты. Сосын Алланың елшісі пайғамбарымыз Мұхаммед (с.ғ.с) „дұғаң қабыл болды“,— депті. Мұны естіген Үкаша ата қуана сапарға жол алыпты. Көп елдерде жеңіске жетіп, сол жеңіске жеткен жерлерінде ислам дінін уағыздайды. Мұны көрген ислам дінінің дұшпандары қорқа бастайды. Соғыста ешбір жеңіліс көрмеген батыр сахабаны жеңе алмауын түсінген жаулары айла жолына көшеді. Үкаша атаның кемшіліктері мен әлсіз жақтарын іздеуге көшеді. Дегенмен оңайша таба қоймайды. Сөйтіп жүргенде оның барлық сырларын әйелі білуі керек деп, әйелін алдап-арбауға түседі. Дұшпандары әйелінің көңіліне айла жолымен жол табады. Сөйтіп, Үкаша атаның нәзік жайын табады. Үкаша атаның денесі тек Таң намазын оқып жатқанда ғана босасып елжіреп қалатынын біліп алады. Мұны білген дұшпандары бұл хабарды тездете өз басшыларына жеткізеді. Ислам дінінің дұшпандары бұл хабарды естіген кезде қуана қалады. Сол кездің өзінде-ақ Таң намазын оқып отырған кезінде басып шауып алып, денесін таптап болған соң, кесілген басын басшыларға алып келуін бұйырады.

Таң намазын бар ынтасымен оқып отырған Үкаша атаның қасына дұшпандары келіп, дүниені ұмытқан Үкаша атаның басын сол жердің өзінде шауып тастайды. Дегенмен дұшпандары басты қолға кіріте алмайды. Басын шапқан кезде басы домалап таш ұшына шығыпты. Сол жерден найзағай ұрып, найзағай түскен жерде шұқыр құдық пайда болыпты. Басы сол құдыққа түсіп кетіпті. Сол жер асты суымен ағып барып, Меккеден бір-ақ шығыпты. Оны сол жерде жиналып отырған сахабалар көріпті. Басы судан қалқып шығыпты. Оны көрген сахабалар бірден танып, Пайғамбарымыздың жанына жерлепті дейіледі. Үкаша атаның басын жауға қалдырмай алып қашқандар періштелер деседі. Басын қолға кіріте алмаған жаулар, Үкаша атаның бассыз денесін қылыштарымен кесіп, қанын әр жаққа шашып, жансыз денесін әр жаққа сүйреп, халыққа көрсетіп мәз болған. Халық жаулар кеткен соң, Үкаша атаның қаны тамшылаған барлық жерді қоршап топырақ үйеді. Соның есесіне Үкаша атаның қабірі 21 метрге созылыпты. Аңыздар бойынша Үкаша атаның нақты қай жерге жерленгені анық емес. Ол жайлы үш түрлі дерек бар. Бір деректе Үкаша атаның қабірі-Арабстанда десе, ал біреулерінде Түркия елінде деседі. Тағыда сондай жер Қазақстан республикасы, Түркістан қаласынан 60км жерде Қаратау етегінде орналасқан. Ол жерде екі кішігірім кесене тұрғызылған. Бірі, басы түскен құдық болса, ал екіншісі сол құдықтан біршама алыста денесі жерленген үлкен қабір. Аласапыран уақытында Үкаша атаның аты ұмытылып кетеді. Дегенмен, Алланың құдыретімен әулиенің рухы қайта оянып, сол төңіректе өмір сүретін Кәміл қарияға аян беріпті. Содан соң әлі күнге дейін әулиенің басында шырақ жағылып, сол жер қасиетті орынға айналыпты. Ол жер қасиетті деп аталуына тағы бір себебі, Үкаша атаның басы түскен құдықта. Ол құдықта бір керемет бар. Себебі сол құдыққа су алу мақсатында шелек тастаған жандарға кей біреуіне су берілсе, ал кей біреуіне су берілмейді екен. Оны сол адамның бойындағы күнәға балайды. Егерде шелек тастап жатқан жанның күнәсі кем, ниеті таза болса шелек толып су береді. Ал кей біреулерге мүлдем су шықпаса, кей біреулерге жай тас немесе қара тас әлде бағалы зат шелегінен шығып жатады. Құдықты тексеруге түскенде жер астынан ағып жатқан су шелек түсетін жерден біршама алыста екенін өз көздерімен көріп, аң-таң болып, құдықтан шыққан екен. Бұлда бір Алланың кереметі болар. Үкаша атаны зиярат етуге тек Қазақстаннан ғана емес, шет елдерден де келіп жатады. Су шыққан жандар „ Аллаға шүкір“ - десе, су шықпаған жандар тілегімнің қабыл болуына бір кедергі бар деп, үйіне қайтқан соң құрбандық шалады. Тәлім-тәрбиелік мәні бар әулиенің әруағы дінге, ұлтқа қарамайды. Әулиенің басына Аллаға тәуекел етіп, шын ниетпен сеніп бару керек.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ: (REFERENCES)

1. Ислам. Энциклопедиялық анықтамалық. Алматы: “Аруна Ltd.” ЖШС, 2010
ISBN 9965-26-322-1
2. Раушангүл Омарова „Бабалар жолы-нұрлы жол“ АСТАНА 2017
3. Мұхтар Қожа „Оңтүстік Қазақстанның әулие жерлері“ ШЫМКЕНТ 2014